

ІСТОРИОГРАФІЯ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ: ПОГЛЯД РОСІЙСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ

Сілантьєва-Папп Катерина Володимирівна

аспірантка кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій

викладач Природничо-гуманітарного коледжу

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

E-mail: katerinapopovich2015@gmail.com

У даній статті розглядаються праці, які присвячені подіям на Майдані, Революції Гідності, анексії Криму та російської агресії в цілому. У дослідженні порушується питання об'єктивності та достовірності фактів, які наводяться дослідниками праць, які охоплює дана стаття. Авторкою запропоновано розділити дані праці на три категорії за хронологічною ознакою. Тема дослідження є надзвичайно актуальною, адже війни нового формату генерують формування нового гібридного світопорядку. Відправною точкою для формування такого майбутнього світопорядку стала агресія РФ в Україні. Досліджуючи праці російських дослідників, можна зробити висновок, що в РФ агресію в Україну називають громадянською війною. Основним посилком є перекидання відповідальності за війну на українське керівництво. Свою позицію у конфлікті обумовлюють нібито захистом російськомовного населення на території України. На міжнародній арені РФ намагається посилено формувати і підтримувати образ себе як країни-миротворця. Адже створення поясу «зовнішніх ворогів» згуртовує людей і відволікає від нагальних внутрішніх проблем у країні. Аналізуючи російські праці, стає зрозумілим, що проблематиці російсько-українського конфлікту приділяється мало уваги. Автори, які досліджують події, висвітлюють лише певні вигідні сторони конфлікту, а їх праці часто носять відверто пропагандистський характер. Також у статті зроблено спробу зробити узагальнений аналіз доробку російських авторів щодо гібридних війн та оцінити ступінь його об'єктивності. Загалом проаналізовані праці, що видавались в період 2014-2017 років і мали доволі великий тираж та розповсюдження. Всі вони за рідким виключенням не об'єктивно висвітлюють хроніку подій і діють на користь проросійської пропаганди. Більшість авторів раніше висвітлювали інші конфлікти, пов'язані з РФ, такі як війна з Грузією чи конфлікт в Чечні, або ж є втікачами зі сходу України і є носіями виключно проросійської політичної думки. Цікавим фактом є те, що праці є у відкритому доступі в онлайн мережі і навіть продаються на деяких українських онлайн-магазинах.

Ключові слова: анексія, гібридна війна, інформаційна війна, «руський мир», національні інтереси, історіографія.

Постановка проблеми. Питання історіографії участі Російської Федерації у гібридній війні на Україні практично не розкриті. Аналізуючи російські дослідження стає зрозуміло, що цій проблематиці приділено мало уваги. Після анексії Криму та вторгнення на територію східної України російського агресора, під впливом розвитку та любювання таких понять в російській політиці як «національні інтереси», «стратегічний захист», «руський мир» розпочинається активна робота з випуску пропаганди.

Постановка завдання. Основним завданням публікації є спроба провести аналіз публікацій сучасних російських дослідників щодо Майдану, російської агресії, подій на Донбасі та анексії Криму. Значна увага приділяється критичному аналізу кожної праці окремо, визначення їх об'єктивності та достовірності. Також за ціль поставлено дослідження кількості та якості проросійської пропаганди в працях сучасних російських дослідників, що присвячені подіям на Сході.

Виклад основного матеріалу. Загалом всі публікації, що пов'язані з подіями Євромайдану, анексії Криму та протистоянням на Сході можна розділити на три групи за хронологічною ознакою. До

першої групи відносяться праці пропагандистського характеру, що присвячені подіям Євромайдану та подальшій зміні політичної влади в країні. Друга група характеризує події анексії Криму та має на меті їх легітимізувати. Третя – присвячена збройному протистоянню на Сході та висвітленню подій пов'язаними з так званими «народними республіками».

Однією з перших праць, що з'явилась стала праця Максима Григор'єва «Євромайдан». В своїй праці автор переконливо розповідає про те, ким і як саме здійснювався «антиконституційний переворот» в Україні в 2014 році. Однак варто відзначити одразу, що більшість матеріалів використаних у праці, просто взято із сторінок в Twitter і Facebook, що в свою чергу додає їй мало авторитетності та правдивості. У розділах своєї праці автор намагається висвітлити події Євромайдану, як підготовлений антиконституційний переворот та скинення легітимної влади в країні [Григор'єв, 2014].

У праці Ярослава Іщенка «Крах України. Демонтаж недо-государства» автор характеризує події революції Гідності як власне виключно нацистський переворот, таким чином виправдовуючи анексію Криму та подальше вторгнення Російської Федерації на східні території України. Він аргументує

«історичною» точкою зору існування Новоросії, та визначає майбутнє України у вигляді розвалу на дрібні державні утворення [Ищенко, 2015, с. 115].

Сергій Суций у книзі «Украина, Россия и мир. Кризис 2014 года. Предпосылки, последствия, этнополитические перспективы» аналізує складну динаміку російсько-української етнокультурної взаємодії в імперський і радянський періоди. Автор визначає причини і основні вектори розвитку політичних подій в 2014 році, рушійні сили і соціальну структуру Майдану, визначає можливі етнополітичні перспективи розвитку українського суспільства. Окремо приділено увагу перебігу збройного конфлікту на Донбасі, проаналізовано сучасний стан і найбільш ймовірні сценарії розвитку «народних республік» Донбасу. Представлена авторська оцінка середньострокових перспектив політичного розвитку Російської Федерації, можливості реалізації мілітаризаційного сценарію в основних сферах життєдіяльності російського суспільства [Суций, 2015, с. 205].

В колективній монографії за редакцією Сергія Жильцова «Украина: проблемы территориально-государственного развития» розглянуті питання розвитку сучасної України та її територіально-державного устрою. Досліджується історія формування української держави, а також проблеми федералізації й унітаризму України з часу розпаду СРСР до 2015 року. Значну увагу приділено конфесійно-релігійним аспектам розвитку українського суспільства [Жильцов, Мальгин, Григорьянц, 2015].

Особливу увагу Кримському питанню приділено в праці Максима Григор'єва і Ольги Ковітіді «Крым: история возвращения», в якій розповідається про процес приєднання автономної республіки до складу Російської Федерації [Григорьев, Ковитиди, 2014]. Автори переконують, що ґрунтують свою роботу на унікальних свідченнях безпосередніх учасників-ініціаторів «Кримської весни», а також офіційних документах органів влади, заявах партій і громадських організацій, газетних публікаціях. Однозначно працю можна оцінювати як виключно пропагандистську, спираючись навіть на окремі вислови її авторів: «Санкции закончатся, отношения через какое-то время возобновятся, а Крым останется российским» [Григорьев, Ковитиди, 2014, с. 238].

Кримському питанню присвячена також праця Павла Данилина «Воссоединение». Автор у яскравих барвах розповідає про «борьбу крымчан за собственные права», подає хронологію процесу анексії півострову [Данилин, 2015]. П. Данилин стверджує, що свою працю ґрунтував на власних спостереженнях в Сімферополі і Євпаторії в період, коли готувався референдум, спілкувався з представниками місцевих еліт, читав багато спогадів учасників подій. Автор книги впевнений, що якби Крим не приєднався до Росії, то Чорноморський флот втратив би право розміщення своїх кораблів на військово-морських базах півострову і там могли бути розміщені військові підрозділи країн-суперників Російської Федерації [Данилин, 2015].

Ще один, так званий очевидець подій – Олег

Матвейчев, видав працю «Крымская весна. 30 дней, которые потрясли мир». В даному дослідженні ми бачимо виключно одностороннє представлення ситуації і відсутність всебічного аналізу. Аналогічно з попередніми працями, матеріал книги за словами автора ґрунтується на пресі та спогадах очевидців, однак всі вони односторонні, вихваляють одну сторону і максимально принижують іншу. Тому виникає розуміння, що дана праця є ідеальною для проведення подальшої інформаційної війни та пропаганди [Матвейчев, 2004].

Російські історики і публіцисти прагнуть наголосити на тому, що політичні процеси, які відбуваються на Україні ведуть її до саморуйнування. В якихось випадках мова йде про спонтанні дії пересічних учасників тих історичних подій, в других – про результати застосування «особливих політичних технологій», спрямованих на руйнування державницьких структур на пострадянському просторі [Глазьев, 2015, с. 128].

У працях наголошується, що події Євромайдану та революція Гідності, по суті є своєрідним проявом агресії України проти Російської Федерації. На думку більшості російських авторів народне волевиявлення кримчан стало прямим наслідком руйнуючих процесів в Києві, відображенням їх бажання до миру, стабільності, благополуччя; що нова влада на Україні – «коричнева», «націоналістична», «нацистська», «фашистська хунта» не могла запропонувати всього цього кримчанам і була незаконна за самою своєю суттю. У відповідь на тиск жителів Криму виявили бажання здобути незалежність від Києва і повернутися до складу Росії. Таке трактування, присутнє в працях більшості російських учених та діячів [Примаков, 2015, с. 115].

Наступним важливим пластом, що зачіпають сучасні російські історики є події власне гібридної війни та «виникнення» Новоросії. В працях піднімається питання, як саме тлумачити цей історичний і географічний термін, як відбувалося становлення етнічної і психологічної історії Новоросії, які події привели до сепаратизму [Примаков, 2015 а, с. 407; Примаков, 2015в, с. 107]. Саме названим вище подіям присвячена праця Єгора Холмогорова «Карать карателей. Хроники Русской весны». Автор присвячує свою працю «визвольному руху» російського народу в Україні, Євромайдану і возз'єднанню Криму з Росією, «повстанню Донбасу» і пов'язаним з цими процесами, катастрофі «Боїнга» та Одеському «Голокосту», санкціям і контрсанкціям і т.д. І все це позиціонується з боку пропаганди російського тероризму, націоналізму та подекуди нацизму. По суті, це одна з праць, що закликає до розпаду міждержавної, етнічної та конфесійної ворожнечі [Холмогоров, 2015, с. 257].

Книга Олександра Смирнова «Проект Новороссия. История русской окраины» аналізує історію т.зв. Новоросії до початку XXI століття. Автор в своїй книзі доводить, що сучасна влада і підконтрольні їм історики несправедливо називають Україну невід'ємною частиною європейської історії і культури. Насправді протягом всієї історії України та Новоросії існувало безліч рис економічного,

політичного і соціального характеру аж ніяк неєвропейського типу. Таким чином, О. Смирнов відкидає всі підстави прагнення нинішньої України до вступу в ЄС. Автор апелює до недостатньої чесності та заангажованості українських істориків, критикує їх за невикористання історико-генетичних принципів та порівняльних методів. Визначає, що в українській історичній спільності відсутня можливість дискусії та свободи слова. Оперує історичними термінами виключно однобоко, звинувачуючи українських істориків у пропаганді нацизму. Загалом більшість його постулатів не мають під собою жодного фактичного підґрунтя, однак сама праця є доволі популярною і є гарним ілюстративним матеріалом пропагандистської роботи в Російській Федерації [Смирнов, 2015, с. 300].

Ще одним прикладом пропаганди є праця Сергія Часовських «Новороссиа. Год войны». Автор позиціонує свою працю як спробу детально розглянути перший рік донбаської війни, від державного перевороту в Києві до підписання других Мінських угод. Однак проаналізувавши її і взявши для аналізу хоча б широко відомі та висвітлені події можна визначити, що більшість з написано являється просто фантастичними вигадками автора, взятими невідомо із яких джерел. Автор по суті пише просто псевдоісторичний «бойовик в жанрі фантастики». С. Часовських оперує статистичними даними і здогадками, не пояснюючи їх джерельну основу. Тому сприймати працю за дійсний історичний доробок не приходиться [Часовских, 2016].

Книга «Игорь Стрелков. Битва за Донбасс. Разгром карателей. Хроника Сражений», написана Михайлом Полікарповим і також направлена на аналіз бойових дій що відбувались на сході України в період весни-осені 2014 р. І як стверджує сам автор, в яких «бандеровская хунта потерпела тяжелое поражение». Аналізуючи працю ми бачимо що автор цілком формує її на основі спогадів та постів у мережі Twitter і Facebook, що були залишені безпосереднім «героєм» книги Ігорем Стрелковим. Як стверджує М. Полікарпов, «полковник Стрелков, ще вчора мало кому відомий в Росії історик, реконструктор, журналіст і воїн, який пройшов Придністровську, Югославську і Чеченські війни, став новим обличчям Росії, що піднімається з колін. Лицарски благородний, мужній, жорсткий, але справедливий – честь, розум і совість російського народу – недарма йому так до лиця еполети Російської імператорської армії, не дарма він, спадковий російський офіцер, так схожий собою і виправкою на внука генералісімуса Суворова» [Поликарпов, 2016]. Фактично книга звеличує діяльність одного з лідерів сепаратистів та подає його злочинну діяльність за національно-визвольною боротьбу проти гніту жорстокого окупанта. Сам автор, який до початку подій в Україні займався героїзацією російських добровольців, які брали участь у Югославській війні, тепер активно звеличує нові постаті. Він продукує одну книгу за іншою, вимальовуючи їх як історичну хроніку, хоч такою вона звісно не являється [Поликарпов, 2016].

Ще однією спробою хронологізації конфлікту є праця Віктора Северського «Донбасс в огне: хроники

необъявленной войны. Апрель-сентябрь 2014». З усіх проаналізованих праць його доробок можна вважати більш-менш позбавленим пропагандивної тематики. Автор – житель Донбасу і свідок подій – спробував відновити хронологію подій, подати, наскільки це можливо, об'єктивний аналіз того, що відбувається, не навішуючи ярликів і уникаючи численних штампів із засобів масової інформації. В роботі розглянуто стан і розвиток збройних сил протидіючих сторін, їх тактичні прийоми. Хронологічно дослідження навмисно завершено вереснем 2014 р., коли з підписанням Мінських домовленостей закінчилася перша фаза протистояння [Северский, 2015].

Цікавими з погляду відсутності пропагандивного матеріалу та навішування штампів є праці Андрія Сарматова «Донбасс. История необъявленной войны» [Сарматов, 2018] та «Записки очевидца необъявленной войны» [Сарматов, 2019]. Автор пише праці на основі власних спостережень, матеріалів преси, публікацій в соціальних мережах, але не акцентує увагу на однобокому висвітленні, а оперує повідомленнями та спогадами як однієї, так і іншої сторони, намагаючись її співставляти та робити висновки. В працях висвітлюються деякі військові злочини, вчинені сепаратистами. Дослідник не намагаючись їх завуалювати та прикрити від громадськості. Автор аналізує роль пропаганди в ЗМІ, пише про методи інформаційного протистояння сторін. Значна увага приділена положенню мирного населення Донбасу.

Цікавою для аналізу виявилась праця Владислава Шуригіна «Как воюют на Донбассе» [Шуригин, 2018]. Не дивлячись на величезний пласт пропагандистського матеріалу, що виставляється за істинність військовим оглядачем газети «Завтра», в книзі є спроби описати події на Донбасі саме з точки зору військової аналітики, тактики і стратегії, сили сторін, логістики. В. Шуригін детально розповідає, як виглядає сучасна війна на руїнах колишнього Союзу.

Поза нашим аналізом залишилися такі праці, як «Рыцари Новороссии. Хроники корреспондента легендарного Мотороль», автор Генадій Дубовий, «Евромайдан имени Степана Бандеры. От демократии к диктатуре» Станіслава Бишока, «Кровавые преступления бандеровской хунты» Олексія Кочеткова та збірник статей «Новороссиа. Восставшая из пепла», оскільки даний доробок можна вважати псевдоісторичним та таким, що носить виключно пропагандивну складову.

Якщо говорити про роботи методологічного плану, то цікавими до опрацювання є праці Євгенія Примакова, який активно займався розвитком новітньої геостратегічної думки, а також розробкою теорії протидії локальним гібридним війнам. Варто озайомитися з його працями « Встречи на перехрестках», «Россия. Надежды и тривоги», «Мир без России? К чему ведет политическая близорукость» [Примаков, 2016]. Під його впливом починають формуватися нові ідеї, що широко розширюють рамки класичної геополітичної, геостратегічної та геоісторичної думки [Жирохов, 2012, с. 12; Ивашов, 2014, с. 200]. В російських авторів виникає розуміння того, що локальні війни

нового покоління стали наслідком серйозних змін в міжнародній системі в цілому [Делягин, 2016, с. 315]. Світ вступив, в так звану, епоху постмодерну, для якого характерно розщеплення єдиного історичного часу. Саме ці зміни зумовили підвищення ефективності неklasичних форм ведення воєн, стратегії м'якої сили [Жаров, 2009, с. 22]. В цьому напрямку працюють З. Бжезинський, «Український шанс для Росії» [Бжезинський, 2015], Данниген Дж. Ф. «Горячие точки XXI века. Как будут развиваться события» [Данниген, 2014], Каплан Р. «Месть географии. Что могут рассказать географические карты о грядущих конфликтах и битве против неизбежного» [Каплан, 2015].

Висновки. Загалом проаналізувавши літературу, ми можемо прийти до наступних висновків:

1. У всіх доробках автори стають на бік так званої євразійські доктрини і в ключі «Євро-Росія» розглядають Російську Федерацію як повноправного учасника великої європейської політики, визначаючи її як єдину протипагу та стримуючий чинник США.

2. Участь Російської Федерації у локальних конфліктах вималюється виключно в миротворчому та захисному сенсі, визначаючи її як миротворця та захисника власного народу.

3. У більшості праць активно грають на фобіях та

страхах, як власного народу так і з метою пропаганди серед інших, таким чином створюючи образ пригніченої Російської Федерації та вороже, агресивно налаштованих сусідів.

4. Всі праці спекулюють штампами, які активно розкрученими ЗМІ. Так, фактично не знайдеш працю, де б не були використані терміни «карателі», «нацисти», «фашисти», «бандерівці», «хунта».

5. Сучасний стан історіографії показує поступове зростання інтересу до проблематики локальних, гібридних та інших малих воєн. В умовах ядерного паритету великі військові конфлікти являють підвищену загрозу людству, тому суперечки між державами, міждержавними і наддержавними політичними блоками переходить в іншу площину. Усе це і робить вивчення актуальним, як в академічному так і в практичному плані. Однак, аналізуючи історіографічний доробок праць, написаних та виданих в період 2014-2017 рр. можна зробити висновок, що загалом більшість з них написані нашвидкуруч, без значних досліджень і матеріальної бази для пропаганди ідеології «російської весни» та формування у власного народу бачення України як ворога, що переслідує та пригноблює росіян.

Список використаних джерел

- Бедрицкий, А., 2015. Украина после Евромайдана. Демократия под огнем / А. Бедрицкий, С. Бышок, А. Кочетков, М., 352 с.
- Бжезинский, З., 2015. Украинский шанс для России, М., 240 с.
- Глазьев, С. Ю., 2015. Украинская катастрофа. От американской агрессии к мировой войне? М., 352 с.
- Григорьев, М.С., 2014. Евромайдан, М., 464 с.
- Григорьев, М.С., Ковитиди, О.Ф., 2014. Крым: история возвращения. [online] Доступно: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwtpZ2ht_fhAhUnmIsKHUpgCN8QFjABegQIAxAB&url=https%3A%2F%2Fdocplayer.ru%2F32715834-M-s-grigorev-o-f-kovitidi-krym-istoriya-vozvrashcheniya.html&usg=AOvVaw0nZl5kHe502tjBOOYsnV0F (дата звернення: 20.03. 2019).
- Данниген, Дж. Ф., 2014. Горячие точки XXI века. Как будут развиваться события, М., 832 с.
- Данилин, П., 2015. Воссоединение. [online] Доступно: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjmtMbTt_fhAhUCtYsKHRzODkwQFjAGegQIAxAC&url=https%3A%2F%2Fcenterforpoliticsanalysis.ru%2Fimage%2Freport%2F16%2Fb31b36976f0ed76841d65d813150545c.pdf&usg=AOvVaw1UXB2FSGexbe6zxQjrcr- (дата звернення: 26.03. 2019).
- Делягин, М., 2016. Россия в большой игре. На руинах потсдамского мира, М., 352 с.
- Джадан, И., 2008. Пятидневная война. Россия принуждает к мир, М., 184 с.
- Жаров, М., 2009. Хроники информационной войны, М., 48 с.
- Жильцов С., Мальгин А., Григорьянц В., 2015. Украина: проблемы территориально-государственного развития, М.: *Издательство ВКН*, 223 с.
- Жирохов, М.А., 2012. Семна Распада: войны иконфликты на территории бывшего СССР, СПб., 33 с.
- Евич, Ю.Ю., 2016. Военная медицина для экстренных ситуаций. Боевой опыт Новороссии, М., 250 с.
- Исаев И.А., 1992. Пути Евразии. Русская интеллигенция и судьбы России. М.: Русская книга, 1992, 429 с.
- Ивашов, Л.Г., 2003. Хоронить не спешите Россию, М., 288 с.
- Ивашов, Л.Г., 2014. Радикальная доктрина Новороссии, М., 224 с.
- Ищенко, Р.В., 2015. Крах Украины. Демонтаж недо-государства. [online] Доступно: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjHyc6YupfAhVJlosKHdFXDfIQFjACegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fcoollib.com%2Fb%2F311753&usg=AOvVaw19Up0OZT71dckaKSIPp138> (дата звернення: 23.03. 2019).
- Каплан, Р., 2015. Месть географии. Что могут рассказать географические карты о грядущих конфликтах и битве против неизбежного, М., 384 с.
- Куликов, А.С., 2013. Все Кавказские войны России. Самая полная энциклопедия, М., 608 с.
- Леонтьев, М., 2008. «Независимая» Грузия: бандит в тигровой шкуре, М., 352 с.
- Матвейчев, О., 2004. Крымская весна. 30 дней, которые потрясли мир. [online] Доступно: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiAkLm8uPfhAhVnkosKHZYqAS4QFjADegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Fwww.phantastike.com%2Fother%2Fkrymskaya_vesna%2Fzip%2F&usg=AOvVaw0HNIRS8yFJtxApeOVNozKj (дата звернення: 23.03. 2019).
- Нарочницкая, Н.А., 2011. Россия и русские в современном мире, М., 416 с.
- Поликарпов, М.А. Игорь Стрелков., 2015. Битва за Донбасс. Разгром карателей. Хроника сражений. [online] Доступно: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=>

2ahUKEwjA7ODcuPfhAhWDxIsKHRHqAZcQFjADegQIBhAB&url=https%3A%2F%2Fbookz.ru%2Fauthors%2Fpolikarpov-mihail%2Fbitva-za_493%2Fpage-2-bitva-za_493.html&usg=AOvVaw2iay2XYZ0d-hTUifeNBMDA (дата звернення: 23.03.2019).

- Примаков, Е.М., 2015а. Встречи на перекрестках, М., 607 с.
 Примаков, Е.М., 2015b. Россия. Надежды и тревоги, М., 224 с.
 Примаков, Е.М., 2016. Мир без России? К чему ведет политическая близорукость, М., 239 с.
 Сарматов, А., 2017. Записки очевидца необъявленной войны. Т.1, Т.2 [online] Dostupno: https://books.google.com.ua/books?id=xRZJDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (дата звернення: 23.03.2019).
 Сарматов, А., 2018. Донбасс. История необъявленной войны. [online] Dostupno: https://books.google.com.ua/books/about/Донбасс_История_необъявленной_войны.html?id=5f5ODwAAQBAJ&source=kp_book_description&redir_esc=y (дата звернення: 23.03.2019).
 Северский, В., 2015. Донбасс в огне. Хроника необъявленной войны. [online] Dostupno: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjMga6CuffhAhXspIsKHWozBakQFjAAegQIBhAB&url=https%3A%2F%2Fwww.litres.ru%2Fviktor-severskiy%2Fdonbass-v-ogne-hronika-neobyavlennoy-voyny-aprel-sentyabr-2014%2Fchitat-onlayn%2F&usg=AOvVaw2qPqtjEdLsrFhXhavKqzel> (дата звернення: 23.03.2019).
 Смирнов, А., 2015. Проект Новороссия. История русской окраины, М., 352 с.
 Суший, С.Я., 2015. Украина, России и мир. Кризис 2014: предпосылки, последствия, этнополитические перспективы, М., 304 с.
 Трошев, Г.Н., 2016. Чеченский излом, М., 464 с.
 Фурсов, А., 2015. Вперед, к победе! Русский успех в ретроспективе и перспективе, М., 320 с.
 Холмогоров, Е., 2015. Карать карателей. Хроника русской весны, М., 416 с.
 Часовских, С., 2016. Новороссия. Год войны. [online] Dostupno: <https://e-libra.ru/read/481954-novorossiya-god-voyny.html> (дата звернення: 23.03.2019).
 Черемных, К.А., 2014. Анонимная война. [online] Dostupno: <https://ozon-st.cdn.ngenix.net/multimedia/1012121511.pdf> (дата звернення: 24.03.2019).
 Шубин, А.В., 2015. История Новороссии, М., 480 с.
 Шуригин В., 2018. Как воюют на Донбассе. [online] Dostupno: https://books.google.com.ua/books?id=qpGyVwAAQBAJ&dq=как+воюют+на+донбассе&hl=ru&source=gbs_navlinks_s (дата звернення: 23.03.2019).

References

- Bedrickij, A., 2015. Ukraina posle Evromajdana. Demokracija pod ognem [Ukraine after EuroMaydan. Democracy under fire], М., 352 s. (in Russian).
 Bzhezinskij, Z., 2015. Ukrainskij shans dlja Rossii [Ukrainian chance for Russia], М., 240 s. (in Russian).
 Glaz'ev, S.Ju., 2015. Ukrainskaja katastrofa. Ot amerikanskoj agressii k mirovoj vojne? [Ukrainian catastrophe. Ot amerikanskoj agressii k mirovoj vojne?], М., 352s. (in Russian).
 Grigor'ev, M.S., 2014. Evromajdan [EuroMaydan], М., 464 s. (in Russian).
 Grigor'ev, M.S., Kovitidi, O.F., 2014. Krym: istorija vozvrashhenija [Crimea: the story of the return]. [online] Dostupno: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwitpZ2ht_fhAhU nmlsKHUUpgCN8QFjABegQIAxAB&url=https%3A%2F%2Fdocplayer.ru%2F32715834-M-s-grigorev-o-f-kovitidi-krym-istoriya-vozvrashcheniya.html&usg=AOvVaw0nZi5kHe502tjBO0YsnV0F (in Russian). (data zvernennja: 24.03.2019)
 Dannigen, Dzh. F., 2014. Gorjachie tochki XXIveka. Kak budut razvivat'sja sobytija? [Hot spot XXI century. How will the events develop?], М., 832 s. (in Russian).
 Danilin, P., 2015. Vossoedinenie [Reunion]. [online] Dostupno: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjmtMbTt_fhAhUCtYsKHRzODkwQFjAGegQIAxAC&url=https%3A%2F%2Fcenterforpoliticsanalysis.ru%2Fimage%2Freport%2F16%2Fb31b36976f0ed76841d65d813150545c.pdf&usg=AOvVaw 1UXB2FSGexbe6zXQjkr- (in Russian). (data zvernennja: 24.03.2019)
 Deljagin, M., 2016. Rossija v bol'shoj igre. Na ruinaх potsdamskogo mira [Russia in big game. On the ruins of the Potsdam world], М., 352 s. (in Russian).
 Dzhadan, I., 2008. Pjatiletnaja vojna. Rossija prinuzhdaet k mir [Five Day War. Russia is compelled to peace]. М., 184 s. (in Russian).
 Zharov, M., 2009. Hroniki informacionnoj vojny [Chronicles of information warfare], М., 48 s. (in Russian).
 ZHil'cov С., Mal'gin А., Grigor'yanc V., 2015. Ukraina: problemy territorial'no-gosudarstvennogo razvitiya [Ukraine: problems of territorial-state development], М.: VKN, 223 s. (in Russian)
 Zhirovov, M.A., 2012. Semena Raspada: vojny ikonflikty na territorii byvshego SSSR [Wars and conflicts in the territory of the former USSR], SPb., 33 s. (in Russian).
 Evich, Ju.Ju., 2016. Voennaja medicina dlja jekstreennyh situacij. Boevoj opyt Novorossii [Military medicine for emergencies. Combat experience of Novorossii], М., 250 s. (in Russian).
 Isaev I.A., 1992. Puti Evrazii. Russkaja intelligencija i sud'by Rossii [The Way of Eurasia Russian intellectuals and the fates of Russia], М.: Russkaja kniga, 1992, 429 s. (in Russian)
 Ivashov, L.G., 2003. Horonit' ne speshite Rossiju [Do not rush to bury Russia], М., 288 s. (in Russian)
 Ivashov, L.G., 2014. Radikal'naja doktrina Novorossii [Radical doctrine of new Russia], М., 224 s. (in Russian).
 Ishhenko, R.V., 2015. Kraх Ukrainy. Demontazh nedo-gosudarstva [The collapse of Ukraine. Disassembly of under-state]. [online] Dostupno: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjHyc6YuPfhAhVJlosKHdFXDfIQFjACegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fcoollib.com%2Fb%2F311753&usg=AOvVaw19Up0OZT71dckaKSIPpI38> (data zvernennja: 24.03.2019) (in Russian).
 Kaplan, R., 2015. Mest' geografii. Chto mogut rasskazat' geograficheskie karty o grjadushhijh konfliktah i bitve protiv neizbezhnogo [Revenge of geography. What geographic maps about forthcoming conflicts and battles against imminent], М., 384 s. (in Russian).

- Kulikov, A.S., 2013. Vse Kavkazskie vojny Rossii. Samaja polnaja jenciklopedija [All Caucasian Wars of Russia. The most complete encyclopedia], M., 608 s. (in Russian).
- Leont'ev, M., 2008. «Nezavisimaja» Gruzija: bandit v tigrovoj shkure [Independent" Georgia: a bandit in a tiger skin], M., 352 s. (in Russian).
- Matvejchev, O., 2004. Krymskaja vesna. 30 dnei, kotorye potrasjali mir [Crimean spring. 30 days that shook the world]. [online] Dostupno: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiAkLm8uPfhAhVnksKHZYqAS4QFjADegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Fwww.phantastike.com%2Fother%2Fkrymskaja_vesna%2Fzip%2F&usg=AOvVaw0HNIRS8yFJtxApeOVNozKj (data zvernennja: 24.03. 2019). (in Russian).
- Narochnickaja, N.A., 2011. Rossiya i russkie v sovremennom mire [Russia and Russians in the modern world], M., 416 s. (in Russian).
- Polikarpov, M.A. Igor' Strelkov, 2015. Bitva za Donbass. Razгром karatelej. Hronika srazhenij [Battle of Donbass. Defeat punitive. Chronicle of battles]. [online] Dostupno: https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjA7ODcuPfhAhWDxIsKHRHqAZcQFjADegQIBhAB&url=https%3A%2F%2Fbookz.ru%2Fauthors%2Fpolikarpov-mihail%2Fbitva-za_493%2Fpage-2-bitva-za_493.html&usg=AOvVaw2iay2XYZ0d-hTUifeNBMDA (data zvernennja: 24.03. 2019). (in Russian).
- Primakov, E.M., 2015. Vstrechi na perekrestkah [Meetings at the crossroads], M., 607 s. (in Russian).
- Primakov, E.M., 2016. Mir bez Rossii? K chemu vedet politicheskaja blizorukost' [A world without Russia? What does political myopia lead to?], M., 239 s. (data zvernennja: 24.03. 2019). (in Russian).
- Primakov, E.M., 2015. Rossiya. Nadezhdy i trevogi [Russia. Hopes and anxieties]. [online] Dostupno: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjMga6CuffhAhXspIsKHWOzBakQFjAAegQIBhAB&url=https%3A%2F%2Fwww.litres.ru%2Fviktor-severskiy%2Fdonbass-v-ogne-hronika-neobyavlennoy-voyny-aprel-sentyabr-2014%2Fchitat-onlayn%2F&usg=AOvVaw2qPqtjEdLsrFvXhavKqzel> (data zvernennja: 24.03. 2019). (in Russian).
- Sarmatov, A., 2017. Zapiski ochevidca neob"javlennoj vojny [Notes eyewitness undeclared war]. T,1, T,2 [online] Dostupno: https://books.google.com.ua/books?id=xRZJDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (Notes eyewitness undeclared war) (in Russian) (data zvernennja: 23.03. 2019).
- Sarmatov, A., 2018. Donbass. Istorija neob"javlennoj vojny [Donbass. History of undeclared war]. [online] Dostupno: https://books.google.com.ua/books/about/Donbass_Istorija_neob.html?id=5f5ODwAAQBAJ&source=kp_book_description&redir_esc=y. (data zvernennja: 23.03. 2019). (in Russian).
- Severskij, V., 2015. Donbass v ogne. Hronika neob"javlennoj vojny. Aprel' – sentjabr' 2014 [Donbass on fire. Chronicle of undeclared war. April - September 2014], M., 255 s. (data zvernennja: 24.03. 2019). (in Russian).
- Smirnov, A., 2015. Proekt Novorossija. Istorija russkoj ukrainy [Project Novorussia. History of the Russian outskirts], M., 352 s. (in Russian).
- Sushhij, S.Ja., 2015. Ukraina, Rossii i mir. Krizis 2014: predposylki, posledstvija, jetnopoliticheskie perspektivy [Ukraine, Russia and the world. Crisis 2014: prerequisites, consequences, ethno-political perspectives], M., 304 s. (in Russian).
- Troshev, G.N., 2016. Chechenskij izlom [Chechen kink], M., 464 s. (in Russian).
- Fursov, A., 2015. Vpered, k pobede! Russkij uspeh v retrospektive i perspektive [Forward to the victory! Russian success in retrospect and perspective], M., 320 s. (in Russian).
- Holmogorov, E., 2015. Karat' karatelej. Hronika russkoj vesny [Punishing punitive. Chronicle of the Russian Spring], M., 416 s. (in Russian).
- Chasovskih, S., 2016. Novorossija. God vojny [New Russia. Year of war]. [online] Dostupno: <https://e-libra.ru/read/481954-novorossija-god-voyny.html>. (data zvernennja: 23.03. 2019). (in Russian).
- Cheremnyh, K.A., 2014. Anonimnaja vojna [Anonymous war]. [online] Dostupno: <https://ozon-st.cdn.ngenix.net/multimedia/1012121511.pdf.html> (data zvernennja: 23.03. 2019). (in Russian).
- Shubin, A.V., 2015. Istorija Novorossii [History of New Russia], M., 480 s. (in Russian).
- Shurigin V., 2018. Kak vojujut na Donbasse [How to fight in the Donbass]. [online] Dostupno: https://books.google.com.ua/books?id=qpGyBwAAQBAJ&dq=kak+vojujut+na+donbasse&hl=ru&source=gbs_navlinks_s (data zvernennja: 23.03. 2019). (in Russian).

SUMMARY

HISTORIOGRAPHY OF THE RUSSIAN HYBRID WAR AGAINST UKRAINE: THE VIEW OF RUSSIAN RESEARCHERS

Katerina Sylantieva-Papp

Post-graduate student of the Department of International Studies and Social Communications, lecturer Science and Humanities College SHEE «Uzhhorod National University»

This article deals with works devoted to events on the Independence, during the Revolution of Dominion, the annexation of the Crimea and Russian aggression in general. The study raises the question of the impartiality and reliability of the facts presented by the researchers of the works which is covered by this article. The author is proposed to divide researches into three categories on a chronological basis. The subject of the study is extremely relevant as wars of a new format generate the formation of a new hybrid world order. The aggression of the Russian Federation in Ukraine became the starting point for shaping such a future world order. Investigating the work of Russian researchers, one can conclude that in Russia, aggression in Ukraine is called a civil war. The main challenge is to shift responsibility for the war to the Ukrainian leadership. Their position in the conflict is due to the alleged protection of

the Russian-speaking population on the territory of Ukraine. The Russian Federation is trying to intensify the formation and support of the image of itself as a peacemaking country on the international scene. After all, creating a belt of "external enemies" unites people and distracting from the urgent domestic problems in the country. Analyzing Russian labor it becomes clear that the problems of the Russian-Ukrainian conflict are being paid little attention. Authors studying events highlight only certain beneficial aspects of the conflict and are often openly propagandistic. Also, an attempt is made to make a generalized analysis of the work of Russian authors on hybrid wars and to assess the degree of its objectivity. Generally analyzed works published in the period 2014-2017 and had a fairly large circulation and distribution. All of them, with rare exceptions, do not objectively highlight the chronicles of events and act in favor of pro-Russian propaganda. Most of the authors previously covered other conflicts related to the Russian Federation, such as the war with Georgia or the conflict in Chechnya, or they are fugitives from the east of Ukraine and are carriers of exclusively pro-Russian political thought. An interesting fact is that they are easily accessible and accessed online and even sold in some Ukrainian online stores.

Keywords: *annexation, hybrid war, information war, "Russian world", national interests, historiography.*